

„MÉLYSZEGÉNYSÉG ÉS SZOCIÁLIS MUNKA” címmel szakmai beszélgetést szervezett a Szociális Szakmai Szövetség a Dél-Dunántúli Regionális Forrásközpont Kht. a Nevelők Háza Egyesület valamint a Magyar Szegénységellenes Hálózat együttműködésével 2009. június 29-én, 25 fő részvételével. A szakmai fórumon felkért hozzászólóként **Pataki Éva, Kozma Judit, Kovács Katalin, Kocsis István és Vajda Zsolt** vett részt. A beszélgetést **Gyurokné dr. Bódi Csilla** moderálta.

A találkozás célja az együttgondolkodás volt a legszegényebb térségek és a mélyszegénységben élő emberek szociális védelméről és a segítség lehetőségeiről, valamint arról, hogy a szociális munka mit tud tenni a legszegényebbekért.

Gondolatébresztésként elhangzott, hogy a szociális munka álljon a legkiszolgáltatottabbak és legszegényebbek mellé, de az látható, hogy éppen ott van komoly eszközhány, ahol a legnagyobb szükség lenne rá, melynek számok oka van (társadalmi környezet, jogszabályi háttér, az intézmény fenntartók). A szociális szakma körül számos veszély csoportosul: az egyik, hogy a segítő szerepek mellett olyan igény és elvárás rendszer is megfogalmazódik, mely inkább a különböző eljárási- és utasítási rendekre fekteti a hangsúlyt, melyekkel a szegénységet és a legszegényebbeket kellene kordában tartani. Terepenként ennek módjai és útjai rendkívül változóak. Az tapasztalható, hogy a körülmények „kiszolgálása” sokszor a kliensek rovására megy.

Érdeemes feltenni a kérdést, hogy mik az eredendő szándékok egyes intézkedések kapcsán és azok mennyire egyeznek a szociális szakma szándékaival?

Természetesen sok mindent tudható a szociális szakmáról, de a mindennapi gyakorlat sajátossága, hogy nehezen megragadható, sokféle arca van.

Azt is lehet látni, hogy terepenként illetve intézményenként eltérő a gyakorlat. Nehéz kívülről megítélni, hogy mi zajlik az adott intézményekben, mert sok esetben ez az adott településektől is függ. Nehéz megmondani, hogy az adott intézményekben mit tudnak a mindennapokban tenni a kollégák. Harmadik tényező, hogy a szociális munka sokféle megközelítést alkalmaz. A hogyanokban egyre gyakrabban az elsődleges szempont, hogy költség-hatékony, eredményes legyen és becsülni lehessen azt az eszközrendszert, melyekkel dokumentálni lehet a munkatevékenységeket. Az általános keretekben is sok ellentmondás van. Az egyik: mi a munka eredménye? Ha lesz munka az egyik családnál. Ki tud munkát adni? Ha nincs hozzá eszköz, az komoly frusztrációt és tehetetlenséget okozhat a terepen dolgozó kollégákban. Ez különösen nehéz az elszigeteltebb közösségekben.

A beszélgetés során a jelenlévő kollégák elmondták, hogy ők a mindennapi gyakorlatok során milyen problémákat látnak, mi hiányzik a munka elvégzéséhez praktikum szintjén. Mi kellene ahhoz, hogy a mélyszegénységben élő klienskör helyzetén, ha javítani, nem is, de stabilizálni lehessen.

Elhangzott, hogy **itt az ideje, hogy a szociális szakma felépítse a szegénygondozás eszköztárát**, mely egyes elemei részben már van a gyakorlatban megfigyelhetőek (élelmiszerosztás, ruhaosztás, szociális gazdasági kísérletek) de ehhez szükséges a komplex jól átgondolt jogszabályi háttér.

Problémát jelent a települések jelentős részén a közösségi vezetők kontra segélyben élők között ellentmondás abban a tekintetben, hogy a szegénység óhatatlan velejárója a közösség pusztulása, az értékek felszívódása, valamint a gettósodás negatív szerepe a közösségre. A kollégáknak meg kell értenie ezeket az indulatokat is. Emellett szembe kell nézni azzal, hogy szegénységnek sajátos kultúrája van, mely segítségével túlélnek nagyon nehéz helyzeteket, melyekben semmilyen tőke nem áll rendelkezésre (kapcsolatrendszerek, eszközök, elszigeteltség). Ezek a sajátosságok viszont a kirekesztettségüket növeli és olyan élethelyzetet teremt a szegénységben élők számára, melyből nagyon nehéz a visszaút.

Mára már a szegénység harmadik generációja nő fel úgy, hogy nincs munka, valamint a munkával kapcsolatos készséges (lelki, fizikai) leépülnek. További nehézségként jelenik meg **a szegénység „tárgyiasítása”** a társadalom, de még a terepen dolgozó szociális munkások szemszögéből is, mely szintén növelheti a kirekesztésüket.

Felmerült a szegények és a szociális szakma érdekképviselőitének becsatornázásának hiánya a törvényhozásba is, hisz nagy előrelépés lenne a szociális szakma számára, ha nem csak politikai megrendelések születnének egyes szociális rendeletek törvények módosításáról, hanem a szociális szakma termelné ki azt a fajta ellátórendszert, eljárási rendet, amivel jobban működhetne.

A résztvevők arról számoltak be, hogy számos példát láttak arra, hogy egy település minél szegényebb, annál jobban magára van hagyva a helyi szociális szakember, a helyi egészségügyi és oktatási intézmény együttműködése hiányzik, vagy nem megfelelő. A kistérségi társulások esetében a fenntartó sok esetben szintén nem partner.

Problémát jelent, hogy nincs presztízse a szociális szakmának, így a közvélemény számára sem egyértelmű, hogy értéket képviselne a szakma.

Szó esett továbbá a szociális földprogramokról, mint aktív szociálpolitikai eszközről, de a szomorú tapasztalat az, hogy a különböző segélyezési rendszerekre több forrás jut, ezzel szemben a földprogramokra egyre kevesebb, holott számos településen nagyobb segítséget jelentene a rászorulóknak.

További problémát jelent, hogy sok megműveletlen föld van szabadon és kisösszegű pályázati kiírások nincsenek, hogy gépeket vásároljon, bérlejen megművelni a földeket, így kiesnek a termelésből pl. (Ormánság) és az itt élő szegények ellehetetlenülnek. A szociális munkának itt az lehetne az egyik szerepe, hogy ezeket az erőforrásokat összefogja és koordinálja.

Elhangzott, hogy a társadalmi szerepvállalását erősíthetné, ha **a szociális szakma egységesebb nyelvet beszélne**. A média „megnyeréséhez” összetett folyamatokról kellene „szlogenszerűen” beszélni, ami eszköz lehet a társadalmi előítéletekkel szembeni „küzdelemben” is. Tovább kell a szociális szakmának erősítenie az együttműködést a társszervezetekkel, valamint civil non-profit és akár for-profit szervezetekkel különös tekintettel arra, hogy egyre inkább megfigyelhető az a gyakorlat, mely szerint a szociális munkásoknak a kontroláló funkciókban egyre több segítséget, míg a támogató funkciókban ez egyre kevesebb.

Készítette: Kiss Balázs (3Sz)